

KØBENHAVNS KOMMUNE

Børne- og Ungdomsforvaltningen
Integration og Mangfoldighed

NOTAT

08-04-2008

Sagsnr.
2008-2078

Dokumentnr.
2008-57388

Sagsbehandler
Annette Breinholt

Statusrapport 2007 for sprogstimulering af tosprogede småbørn

Statusrapporten indeholder nøgletal fra 2007 og giver et overblik over hvor vidt politiske beslutninger er blevet implementeret og målsætninger nået.

Lovgrundlag

Sprogvurdering af tosprogede¹ småbørn blev gjort obligatorisk i 1999 da §4a blev tilføjet Folkeskoleloven. Ifølge denne paragraf blev kommunerne forpligtigede til at tilbyde sprogstimulering til de tosprogede børn, der på baggrund af en sagkyndig vurdering måtte have behov for det. Hvis forældrene afviser kommunens tilbud, skal de på anden vis sikre, at deres barn sprogstimuleres på dansk.

¹ Tosprogede børn defineres i henhold til folkeskolelovens §4a som børn, der har et andet sprog end dansk som modersmål, og som først ved kontakt med det omgivende samfund tilegner sig dansk.

Integration og Mangfoldighed

Islands Brygge 37
2300 København S

Telefon
3366 4350

E-mail
annebr@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009383730

www.kk.dk

Er barnet ikke indskrevet i dagtilbud, gælder også her kommunens forpligtigelse til at give barnet et sprogstimuleringsstilbud. Det drejer sig om 15 timer ugentligt uden udgifter til forældrene. Tilbud om sprogstimulering udenfor dagtilbud skal gives senest august i det kalenderår barnet fylder tre år. Sprogstimuleringen kan fortsætte til barnet begynder i skole eller i dagtilbud.

Tilbud om sprogstimulering henvender sig til alle børn uanset oprindelsesland, dvs. også børn der har fx færøsk eller grønlandsk som modersmål.

Sprogvurdering

Formålet med sprogvurderingen er, at finde de børn, der måtte have et behov for en særlig indsats i form af målrettet sprogstimulering og derved styrke barnets dansksprogtilegnelse. Vurderingen bygger på observationer og iagttagelser foretaget af pædagogen i børnehaven eller i sprogstimuleringsstilbuddet samt oplysninger fra forældrene. Vurderingen foretages uden direkte involvering af barnet. Barnet vurderes første gang som 3-årig. Visiteres barnet til målrettet sprogstimulering foretages en revurdering, når barnet er fire år, og igen når barnet er fem år.

Sprogstimulering

Forskning har vist at afstanden mellem sprogligt velfungerende børn og børn med et lille sprog øges i løbet af børnehave- og skolealderen, hvis der ikke iværksættes en helt særlig indsats.² Sprogstimulering er ikke undervisning men meningsfyldte aktiviteter med fokus på sprog. Sprog og sprogstimulering kan kobles på hverdagsaktiviteter som eksempelvis madlavning, påklædning og borddækning. Men sprog kan også medtænkes i typiske pædagogiske aktiviteter som oplæsning, spil, bordteater og ture ud i det blå. Nogen børn har behov for en mere målrettet indsats, hvor pædagogen på forhånd har et mål med den valgte aktivitet. Målet kan som eksempel være at give barnet et større ordforråd, men målet kan også være at give barnet redskaber i form af strategier til at klare sprogligt svære situationer. Sprogstimulering er i dag en vigtig dimension i det pædagogiske arbejde i rigtig mange af kommunens daginstitutioner.

Målgruppen

Der er 4076 børn af indvandrere og efterkommere i alderen 3-5 år, hvoraf de 3428 er indmeldt i dagtilbud, svarende til 84 %. Alle disse børn sprogvurderes såfremt de har et andet modersmål end dansk. Af de resterende 16% henvender forvaltningen sig med et brev til de

² Andrew Biemiller

familier, hvis børn ikke er skrevet op til et dagtilbud og hvor mindst den ene af forældrene er født udenfor Danmark. Hvis familien ikke reagerer på henvendelsen iværksættes en procedure, således at der opnås personlig kontakt til alle i denne målgruppe.

Der er familier, hvor begge forældre er født i Danmark, men hvor der i hjemmet tales et andet sprog end dansk. Gennem samarbejde med sundhedsplejersker og distrikternes sprogvejledere formidles kontakt og tilbud til denne gruppe, hvis barnet ikke er i dagtilbud.

Nøgletal for sprogstimuleringsindsatsen i daginstitutionerne

Sprogstimulering er obligatorisk såfremt barnet vurderes at have et behov. I 2007 blev 3112 tosprogede børn mellem 3-5 år indmeldt i dagtilbud sprogvurderet³. Tallet er ikke identisk med antallet af indmeldte børn af indvandrere og efterkommere, da kun de børn med et andet modersmål en dansk skal sprogvurderes. Af de 3112 er 1753 blevet visiteret til en særlig sprogstimuleringsindsats. Det svarer til 56% af de vurderede børn og 12% af det samlede antal indskrevne børn mellem 3 og 5 år.

Opgørelse over antal sprogvurderede børn og børn med behov for sprogstimulering fordelt på distrikter:

Distrikt	Antal sprogvurderede børn	Børn med behov for sprogstimulering	I %
Amager	577	281	49%
Brønshøj-Husum-Vanløse	437	223	51%
Bispebjerg	393	225	57%
Centrale byområde	66	6	9%
Nørrebro	907	658	73%
Valby	298	164	55%
Vesterbro - Kgs. Enghave	287	132	46%
Østerbro	147	64	44%
I alt	3112	1753	56%

Skemaet nedenfor viser, at der er en positiv udvikling af børnenes sproglige udvikling fra år til år. Procentdelen af børn, der vurderes af pædagogerne til at have en god dansksproglig udvikling, stiger i 2007 fra 31% hos de 3-årige til 50% for de kommende skolestartere.

³ Dette tal inkluderer også de tosprogede børn, hvor Københavntesten (5-årstesten) er blevet anvendt i stedet for 5-årsvurderingen.

Derudover ses det at behovet for en særlig sprogindsats hos de 3-årige er stigende siden 2004⁴. Det samme er gældende for de 4-årige. Denne stigning skyldes primært at vurderingsmaterialets pointsystem blev ændret tilbage i 2005. Pædagogerne, som foretog vurderingen, mente at minimumskravet til børnenes dansksprogskompetencer lå meget lavt. Højere forventninger til børnene samt en generel større viden og sproglig bevidsthed hos det pædagogiske personale har medført en naturlig stigning i antal af børn med behov for sprogstimulering.

Særligt for 2007 var implementeringen af Københavnertesten (5-års-testen). 5-års-vurderingen udgår, hvis barnet er blevet testet med Københavnertesten (5-års-testen).

I skemaet er der ikke medtaget resultater fra Københavnertesten, men kun resultater fra de såkaldte 5-års-vurderinger. Da en række tosprogede børn derfor ikke er medtaget i tallet for 2007, er det ikke muligt at lave en sammenligning med resultatet fra 2004.

	3-års-vurdering		4-års-vurdering		5-års-vurdering
	2004*	2007	2004*	2007	2007
God sprogudvikling på dansk (visiteres <u>ikke</u> til sprogstimulering)	34%	31%	54%	47%	50%
Begyndende sprogudvikling på dansk (visiteres til sprogstimulering)	43%	55%	35%	50%	44%
Begrænset sprogudvikling på dansk (visiteres til sprogstimulering)	19%	14%	8%	3%	6%

*Tallene fra 2004 vil sammenlagt ikke give 100%, da det i 2004 var et tilbud til forældrene, som de kunne fravælge.

⁴ Der sammenlignes med 2004, før implementeringen af Målsætning og Plan for sprogstimuleringsindsatsen.

Sammenlægges resultaterne fra Københavntesten (5-års-testen) med resultaterne fra 5-årsvurderingen ses det, at 57% af de tosprogede kommende skolestartere vurderes til at have en god dansksproglig udvikling uden behov for en særlig indsats.

Økonomi

Sprogstimulering og integrationspuljen var i 2007 på 10.987.917 kr. hvoraf 9.281.916 blev meldt ud til distrikterne. Enhedsprisen for indsatsen i 2007 var 3531 kr. pr. sprogvurderet barn. Midlerne dækker sprogstimulering og integrationsindsatser i kommunens daginstitutioner. Der er vedtaget en varig besparelse fra 2008 på 0,6 mio. kr. (BUU/2007-8714)

Fordelingen af midler til kommunens otte distrikter i 2007:

Distrikt	Midler 2007
Amager	1.721.028
Brønshøj-Husum-Vanløse	1.469.879
Bispebjerg	1.167.179
Centrale byområde	52.212
Nørrebro	2.638.380
Valby	893.560
Vesterbro - Kgs. Enghave	864.479
Østerbro	475.199
I alt	9.281.916

Derudover blev midlerne til efteruddannelse indenfor området lagt ud i de otte distrikter:

Distrikt	Midler til efteruddannelse
Amager	74.167
Brønshøj-Husum-Vanløse	63.344
Bispebjerg	52.179
Centrale byområde	2.279
Nørrebro	113.700
Valby	38.508
Vesterbro - Kgs. Enghave	37.254
Østerbro	18.570
I alt	400.000

Politiske beslutninger

En række politiske beslutninger har de seneste år haft indvirkning på

indsatsen vedrørende sprogstimulering af tosprogede småbørn.

Faglighed for Alle (BUU/2006-294126):

Flere initiativer under FFA styrker sprog- og integrationsindsatsen. De projekter som særligt styrker sprog- og integrationsindsatsen er Social kompensationspulje, Mangfoldighed i Dagtilbud og Styrkelse af Sprogindsatsen i Dagtilbud.

Mål for sprogstimuleringsindsatsen i daginstitutioner (FAU 529/2006):

I 2005 blev resultater fra en evalueringsrapport om Københavns Kommunes sprogstimuleringsindsats fremlagt for FAU og UUU (105/2005 + U26/05). Rapporten tydeliggjorde bl.a. et behov for en systematisering af sprogstimuleringsindsatsen, forbedrede evalueringsmetoder, kvalitetsforbedring af pædagogernes arbejde og øget inddragelse af forældrene. Mål for sprogstimuleringsindsatsen i daginstitutioner - beskrevet i dette afsnit - og den efterfølgende Plan for sprogstimuleringsindsatsen, blev besluttet på baggrund af denne rapport.

Målsætning:

- 1) Alle tosprogede børn taler og forstår så godt dansk, at de kan deltage i skolens undervisning og øvrige aktiviteter, når de starter i skolen.

Det er ikke muligt, at lave en entydig opgørelse i år. Ifølge den oprindelige beslutning i FAU 443/2005 skulle UVM's sprogscreeningsmateriale *Vis hvad du kan* bruges til at måle de kommende skolestarteres sproglige kompetence. Men en efterfølgende beslutning (BUU/2006-294126) om, at en test af de kommende skolestartere også skulle indeholde en beskrivelse af barnets sociale og motoriske udvikling samt livsglæde førte til udarbejdelse af *Københavnertesten* (5-års-testen) - en tilpasset version af UVM's materiale.

Grundet stor modstand fra faglige organisationer og nogle institutioner er det ikke alle 5-årige børn, der er blevet testet med Københavnertesten. Men af de 5-årige tosprogede børn, der er blevet Københavnertestet vurderes 34% at have behov for pædagogisk opfølgning⁵ inden skolestart. Som det fremgår af afsnittet med nøgletal er det 50% af de 5-årige tosprogede børn, der er blevet sprogvurderet, der har behov for sprogstimulering. Sammenlagt har 43% af de kommende tosprogede skolestartere (testet eller vurderet) behov for en særlig pædagogisk indsats inden skolestart.

⁵ Den pædagogiske opfølgning fokuserer ikke alene på barnets sproglige kompetence, men også dets sociale, personlige og motoriske kompetencer

Folketinget har 27. februar 2008 fremsat lovforslag om obligatorisk børnehaveklasse fra august 2009. I dette forslag indgår indførelse af obligatorisk sprogscreening i børnehaveklassen. Med en sådan sprogscreening i børnehaveklasserne, vil det være muligt i fremtiden at registrere og følge børnenes sproglige kompetencer ved skolestart.

- 2) Det pædagogiske personale, der varetager sprogstimuleringsindsatsen, efteruddannes løbende, så de er kvalificeret til opgaven og har kendskab til ny viden og metoder indenfor sprogstimuleringsområdet.

I henhold til folkeskolelovens §29 skal sprogstimuleringen varetages af pædagoger/lærere med særlig uddannelse indenfor området. I forbindelse med projektet *Mangfoldighed i Dagtilbud* har institutioner med sprogpladser haft det pædagogiske personale på et efteruddannelsesforløb organiseret i samarbejde med CVUStorkøbenhavn. I alt har 60 institutioner deltaget og ca. 900 medarbejdere. Derudover blev der tildelt distrikterne 400.000 kr. til efteruddannelse af pædagogisk personale.

- 3) Alle institutioner med tosprogede børn har udvalgt en sprogansvarlig pædagog.

Der foreligger en opgørelse over 192 af kommunens ca. 400 institutioner. De øvrige institutioner har ikke meldt tilbage. Denne opgørelse viser, at der pt. er udnævnt en sprogansvarlig i 92% af institutionerne. Det vurderes, at det indenfor en kort tidsramme er realistisk at få en sprogansvarlig i alle institutioner med tosprogede børn.

Plan for sprogstimuleringsindsatsen i KK (FAU 443/2005 + U/5705):

Denne plan er gældende for sprogstimuleringsindsatsen både indenfor og udenfor dagtilbud. Planen indeholder en række beslutninger, der tager udgangspunkt i to overordnede principper:

- 1) Sammenhæng på tværs af institutioner og distrikter
- 2) Forældreinddragelse

Sammenhæng

I dag sikres en sammenhæng i indsatsen på tværs af institutionerne via de sprogansvarlige pædagoger, som er i institutioner, og sprogvejlederne, der blev ansat i distrikterne ved implementeringen af FFA-projektet *Styrkelse af Sprogindsatsen i Dagtilbud*. I alle distrikter

er der etableret sprognætværk for de sprognansvarlige, som mødes 3-4 gange om året, og distrikterne afholder ligeledes temadage for sprognansvarlige og det øvrige pædagogiske personale.

Hvidbogen for sprognstimulering i dagtilbud beskriver kommunens rammer for sprognstimuleringsindsatsen, og har været med til at sikre sammenhæng på tværs af distrikterne. De pædagogiske læreplaner og institutionernes årsplaner understøtter at indsatsen bliver beskrevet og evalueret. *Nulpunktanalyse på dagtilbudsområdet* viser, at kun 51% af alle læreplaner indeholder en beskrivelse af indsatsen. En kommende revurdering af *Vejledende retningslinjer for udarbejdelse af årsplan* og et *temahæfte* udarbejdet til inspiration, skal sikre at sprognstimuleringsindsatsen medtænkes i udarbejdelsen af læreplanerne, og distriktsforvaltningerne og de sprognansvarlige skal sørge for at indsatsen bliver beskrevet og evalueret ved det årlige tilsyn.

Med henblik på at opkvalificere sprognstimuleringsindsatsen og at identificere metoder, der virker sprognudviklende, blev metodeudviklingsprojektet *Ord med på Vejen* iværksat i 2006. Formålet med projektet er at undersøge hvilken effekt en række pædagogiske metoder har på barnets sproglige udvikling og skabe mulighed for at dele praksiserfaring institutionerne imellem. Projektet forventes afsluttet i 2009.

Distriktsforvaltningernes indberetning af resultaterne fra sprognvurderingerne af de tosprogede børn er grundlaget for den årlige opgørelse over hvor mange tosprogede børn (3-5 år) der er i Københavns Kommune, og hvor mange af dem, der har behov for sprognstimulering. På baggrund af disse tal fordeles midlerne fra sprognstimulering og integrationspuljen. I 2007 blev børnene for første gang registreret med personnummer, hvilket vil gøre det muligt fremover at følge og kortlægge det enkelte barns sproglige udvikling.

Forældreinddragelse

Det blev i planen for sprognstimuleringsindsatsen besluttet, at institutionerne forpligtes til at afholde en forældresamtale i forbindelse med, at barnet er blevet sprognvurderet med henblik på at styrke forældreinddragelsen. Forældresamtalen står beskrevet i *Hvidbogen* som en del af proceduren og sprognstimuleringsindsatsen. Den seneste opgørelse, hvor i alt 192 institutioner har svaret, viser, at kun 63% af institutionerne afholder disse forældresamtaler og at alene 29% af institutionerne inddrager forældrene i selve sprognstimuleringen.

Som nævnt har ca. 900 pædagoger været på efteruddannelse i forbindelse med projektet *Mangfoldighed i Dagtilbud*. Medarbejderne har her fået indsigt i de særlige forhold, der har

betydning for en effektiv inklusion af forældre fra etniske minoriteter. Forvaltningen vurderer, at der fortsat er et stort behov for at fokusere på forældresamarbejde og forældreinddragelse bl.a. via efteruddannelse.

Tiltag

I forlængelse af principperne *sammenhæng* og *forældreinddragelse* blev følgende tiltag besluttet:

1) Indføring af overgangsskema

Formålet med et overgangsskema til børn, der har modtaget sprogstimulering, var at sikre en overdragelse af relevant viden vedrørende barnets andetsprogskompetence i forbindelse med skiftet fra dagtilbud til skole/fritidsinstitution. Første udkast til et overgangsskema blev forkastet. Til BUU 12. marts 2008 blev principper for vidensoverdragelse i forbindelse med børns overgang godkendt. Beslutningen gælder fra i år.

2) Udarbejdelse af kommunal vejledning

Vejledning *Et, to mange sprog* er udsendt til samtlige institutioner med 3-5-årige børn. Den indeholder en oversigt over lovgrundlag og politiske beslutninger og en række artikler, der kan inspirere det pædagogiske personale til arbejdet med sprogstimulering.

3) Forældrepjece

Forældrepjece er under udarbejdelse. Pjecen vil bl.a. indeholde en beskrivelse af den sproglige udvikling hos tosprogede børn, gode ideer til hvordan sprog inddrages i hverdagen samt information vedrørende den obligatoriske sprogstimulering. Pjecen oversættes til forskellige sprog. Eksisterende pjecer fra Mangfoldighed i Dagtilbud sætter fokus på de overvejelser forældrene bør gøre sig i forbindelse med valg af dagtilbud.

4) Styrkelse af forældrevejledning

I 2007 blev der ikke iværksat tiltag for at styrke forældrevejledningen. Den kommende forældrepjece vil være anvendelig i dialogen med forældrene, men pædagogerne skal også fagligt klædes på til at løfte opgaven. Dette vil ske via efteruddannelse.

5) Styrkelse af indsats for at få flere børn fra etniske minoritetsgrupper i dagtilbud

Andelen af indmeldte børn (1-5 år) fra etniske minoritetsgrupper var 78% i januar 2008. Målet for indsatsen er 75%. Andelen af indmeldte 3 til 5-årige børn var 84% i januar 2008.

Sundhedsplejen anbefaler familierne at opskrive deres barn til et

dagtilbud, når det ud fra en faglig vurdering af barnets sprogudvikling skønnes nødvendigt. Dette sker ved et hjemmebesøg, når barnet er ca. 3 år gammel. Sundhedsplejen informerer familierne om sprogpladser i Mangfoldighed i Dagtilbud, og i fremtiden vil forældrene modtage en forældrepjece med beskrivelse af det tosprogede barns sprogudvikling, information vedrørende den obligatoriske sprogstimulering osv.

Sprogstimulering af tosprogede småbørn udenfor dagtilbud

Sprogstimuleringen foregår i 15 fritidshjem i København om formiddagen og varetages af pædagoger med særlig uddannelse vedrørende tosprogede småbørn.

Børnene sprogvurderes en gang om året af pædagogerne. Pædagogerne udarbejder en skriftlig handleplan for det enkelte barn. Forud for skolestart foretages en sprogvurdering i samarbejde med en tale-hørelærer. Forældrene tilbydes en afsluttende samtale inden skolestart. På denne samtale giver forældrene deres skriftlige samtykke til udlevering af oplysninger til barnets kommende skole.

Økonomi

I 2007 var der afsat kr. 11.644.644 til sprogstimulering udenfor dagtilbud. Der er 287 pladser og gennemsnitsprisen for en plads er hermed kr. 30.089. I alt har 429 børn i 3-5 års alderen har modtaget sprogstimulering udenfor dagtilbud i 2007. Normeringen er ti børn pr. pædagog, dog tæller 3-årige for to hoveder. Der er ansat 37 pædagoger, hvilket svarer til 24 fuldtidsstillinger.

De 429 børn, som har modtaget sprogstimulering i 2007 er fordelt på følgende fødselsår:

Fødselsår	Antal børn fordelt på årgang
2000	5
2001	98

2002	123
2003	134
2004	69
I alt	429

Københavnertesten (5-års-testen)

Skolestartere i sprogstimulering udenfor dagtilbud et blevet tilbudt at blive testet med Københavnertesten. Den 1. oktober 2007 var der 105 skolestartere i sprogstimulering udenfor dagtilbud. Af disse er 84 blevet testet med Københavnertesten. 34% vurderes til at have brug for en særlig pædagogiks indsats frem til skolestart.